

Henrik Zahle, Jurist- og Økonomforbundets Forlag (1999) med den deri optagne litteraturliste.

For så vidt angår de handlinger, der er omtalt under nr. 2 og 3, er der i litteraturen almindelig enighed om, at der med »forpligtelser« tænkes på (indgåelse af) traktater, hvorved forstås enhver mundtlig eller skriftlig folkeretlig overenskomst. Regeringen har utvivlsomt kompetencen til at indgå traktater, men i visse tilfælde skal der ske en indhentelse af Folketingets samtykke til ratifikation, dvs. samtykke til, at regeringen erklærer, at Danmark betragter sig som bundet af en undertegnet traktat m.v. Specielt med hensyn til de handlinger, der er omtalt under nr. 2, kan det oplyses, at der navnlig tænkes på indgåelse af traktater, hvis opfyldelse kræver, at der gennemføres ny eller ændret lovgivning. Ifølge sagens natur kan det være vanskeligt at sige noget helt præcist om, hvilke forpligtelser der tænkes på, når der tales om »forpligtelser, som i øvrigt er af større betydning«, jf. nr. 3.

Praksis kunne tyde på, at det såkaldte ratifikationssamtykke også indhentes i en del tilfælde, hvor der ikke foreligger noget behov for efterfølgende lovinitiativ. Imidlertid oplyser de ledsagende bemærkninger ofte ikke noget om baggrunden for, at Folketingets ratifikationssamtykke søges indhentet, så det er vanskeligt at bedømme, om baggrunden for indhentelsen er, at der er tale om en forpligtelse, »som i øvrigt er af større betydning«, eller dette sker af andre grunde, f.eks. fordi det forekommer politisk ønskeligt at sikre sig Folketingets opbakning.

Om indhentelse af Folketingets samtykke til indgåelse af traktater og opfølgningen heraf kan i øvrigt henvises til afsnittet herom (2.a) i betænkning og indstilling over ændring af forretningsordenen for Folketinget. (Forbedret lov-kvalitet og revision af spørgetimen), der blev afgivet af Udvalget for Forretningsordenen den 7. maj 1999.

Som det vil fremgå af det ovenstående, spiller det en betydelig rolle for anvendelsen af grundlovens § 19, om regeringens beslutning indebærer, at Danmark har indgået en forpligtelse i forhold til et andet land eller ej. Kun hvis der er tale om en folkeretlig forpligtelse, vil grundlovens § 19, stk. 1, i almindelighed få betydning, jf. dog ovenfor under nr. 1 og 5. Det er imidlertid Lov- og Parlamentssekretariatets

opfattelse, at den konkrete beslutning falder uden for området for grundlovens § 19, stk. 1, idet der ikke synes at være tale om, at Danmark har indgået en folkeretlig forpligtelse, men at den danske regering har truffet en i princippet ensidig beslutning vendt mod Østrig i forståelse med 13 øvrige EU-stats- og regeringschefer. Heller ikke efter § 19, stk. 2, vil der i det foreliggende tilfælde skulle indhentes samtykke.

4. Forholdet mellem regeringen og Det Udenrigspolitiske Nævn

Af grundlovens § 19, stk. 3, fremgår, at

- 1) regeringen rådfører sig med Det Udenrigspolitiske Nævn forud for enhver beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde.
- Herudover fremgår af nævnslovens § 2, at Det Udenrigspolitiske Nævn har til opgave
- 2) med regeringen at drøfte sager af betydning for landets udenrigspolitik og
- 3) at modtage oplysninger fra regeringen om udenrigspolitiske forhold.

Også grundlovens § 19, stk. 3, er behandlet i den statsretlige litteratur, som er omtalt ovenfor. Særligt skal nævnes Christopher Bo Bramsens artikel i Juristen 1981, side 69ff om Folketingets kontrol med regeringens udenrigspolitik. Herudover kan henvises til den redegørelse med tilhørende bilag om folketingsorganernes arbejde med de udenrigspolitiske og internationale spørgsmål, som en i maj 1995 nedsat arbejdsgruppe af medlemmer af Folketinget afgav til Folketingets Præsidium.

Baggrunden for oprettelsen af et udenrigspolitisk nævn var erfaringerne fra 1. Verdenskrig, hvor der viste sig at være behov for tilstedeværelsen af et forum, hvor regeringen inden for fortrolige rammer og ofte på et tidligere tidspunkt, end det undertiden ellers kunne lade sig gøre, kunne drøfte udenrigs- og sikkerhedspolitiske forhold. Regeringen havde - og har stadig - kompetencen til at handle udadtil, men ikke mindst efter indførelsen af parlamentarismen ville det ofte være hensigtsmæssigt for en regering at have mulighed for på et tidligt tidspunkt at danne sig et indtryk af den parlamentariske baggrund for sine handlinger. I nævnsloven fra 1923 hedder det i § 2:

»§ 2. Nævnet har til opgave med regeringen at drøfte sager af betydning for landets udenrigspolitik og at modtage oplysninger fra regeringen om udenrigspolitiske forhold. Sådanne sager bør